

Kunst en cultuur zijn van onschatbare waarde

Voordat ik politiek actief werd, was ik werkzaam als freelance kunsthistoricus. Ik gaf lezingen over laatmiddeleeuwse en hedendaagse kunst en schreef vele artikelen, onder andere over kind en kunst, waarmee ik hoopte ouders handvatten te geven om met hun kroost op een creatieve ontdekkingsstocht te gaan. Ik gaf zo nu en dan les aan een hogeschool, organiseerde een aantal tentoonstellingen en hield rondleidingen, dat soort dingen. Ik was bijna dagelijks op pad, maar toch viel het niet mee om er een inkomen aan over te houden. Eerlijk gezegd lukte dat helemaal niet. Een enthousiaste reactie van een moeder of vader die een artikel van mij had gelezen of een bedankje na een lezing, daar deed ik het voor.

Onlangs was ik op bezoek bij een best-wel-bekende musicus en ook hij verzuchtte: ik kan er bijna niet van rondkomen. De inkomsten uit concerten staan niet in verhouding tot de vele uren repeteren. Het is een verzuchting die ik vaak hoor in het culturele veld: zzp'ers werken tegen zeer lage tarieven en moeten 'bijklussen' om het hoofd boven water te houden. Zodra het over kunst en cultuur gaat, moet het gratis zijn. Bij wijze van spreken dan.

Wat is cultuur ons eigenlijk waard? Kunst en cultuur horen bij ons menszijn. Creativiteit zit bij mensen 'ingebakken'. Kijk maar naar een peuter die een kleurpotlood krijgt, gegarandeerd succes. De 'koppoters' die onze dochter tekende, bewaar ik zorgvuldig. Ook wie niet zelf actief is in schilderen, fotograferen of de muziek, kan zich laven aan cultuur in bibliotheken, concertzalen, musea en toneelhuizen. Het zijn bovendien plekken van ontmoeting waar mensen graag vertoeven. Kunst verrijkt ons leven en zet aan tot verbeelding en bezinning.

Kunstenaars zijn geen ondernemers

De tijd van bezuinigen in het culturele veld ligt gelukkig achter ons. Ik was erg blij dat ik afgelopen jaar samen met andere cultuurwoordvoerders 10 miljoen euro extra kon reserveren voor diverse culturele instellingen en gezelschappen. Vaak net het verschil tussen de tent moeten sluiten of overleven. Dat zegt wel iets. Maar van het culturele huis is op vele plekken de inrichting vervallen. Veel culturele instellingen hebben daarom de handen ineengeslagen en hebben zich – op zoek naar financiering – meer op de samenleving gericht. Dat is niet verkeerd. Ik ben er blij mee dat de culturele sector ondernemender is geworden en meer eigen inkomsten genereert.

Toch wringt er iets. Kunstenaars zijn geen ondernemers en ondernemerschap gaat vooral over de economische waarde van het product. Natuurlijk hebben kunst en cultuur economische waarde, maar zeker óók een maatschappelijke en artistieke waarde. Die zijn nauwelijks in geld uit te drukken. Kunst en cultuur zijn van en voor de samenleving, maar de overheid kan een rol vervullen als opdrachtgever, financier en hoeder van ons culturele klimaat en erfgoed. Wat mij betreft geeft subsidiebeleid geen afhankelijkheidsrelatie weer, maar gaat het om een volwassen relatie tussen de overheid en het culturele veld, waarbij de overheid producten met maatschappelijke relevantie inkoop en daarbij oog heeft voor de intrinsieke waarde. Bij volledige vermarkting van de culturele sector zal het meer bijzondere culturele aanbod verdwijnen.

Kunst mag uitdagen

Een bloeiend cultureel veld kan bovendien niet zonder de amateurkunsten, waar jonge mensen zichzelf en hun talenten leren kennen. Daarom is het belangrijk dat kinderen en jongeren in aanraking komen met kunst en cultuur. Niet alleen door naar *De Nachtwacht*

te gaan kijken, maar ook door zelf aan de slag te gaan als musicus, schilder, toneelspeler of boekenschrijver. Prettige bijkomstigheid: kinderen behalen betere schoolprestaties. Toneelspelen verbetert de taalvaardigheden en muziek vergroot het abstractievermogen en analytisch denken.

Een bloeiende culturele sector kan evenmin zonder mensen die nieuwsgierig zijn en openstaan voor culturele ontwikkelingen. Kunst is niet altijd makkelijk. Maar dat hoeft ook niet. Ik zou het goed vinden als we ons niet beperken tot kunstuitingen die 'goed voelen' en passen binnen ons eigen wereldbeeld, hoe gerieflijk dat ook zou zijn. Kunst mag uitdagen en tot de verbeelding spreken. Hedendaagse kunstenaars leven – anders dan Bach of Rembrandt – in een wereld die ook de onze is. Alleen dat al zou ons bereid moeten maken tot een bepaalde interesse, ook al delen we misschien niet altijd hun visie. Het is het waard.

Toen ik kunstgeschiedenis ging studeren, werd er toch wel even raar opgekeken in mijn omgeving. 'Daar valt toch geen droog brood mee te verdienen...!' Wat dat betreft kregen ze inderdaad gelijk, want een betaalde baan was er niet en als freelancer is het moeilijk je kostje te verdienen. Intussen ben ik Tweede Kamerlid. Toch heb ik nooit spijt van mijn studie gehad, want kunst geeft mij veel dat ik mijn leven lang meedraag. Passie, schoonheid en waarheid, het geven van betekenis aan een wereld in verwarring. Dat is van onschatbare waarde. •

